

HANGON KAUPUNKI

HANGÖ STAD

Kortteleiden 812 ja 813 rakentamistapaohje
4.3.2024

Valokuvat, teemakartat, pohjakartat ja ilmakuvat
© Hangon kaupungin maankäyttöosasto

Sisällysluettelo

1. Yleiskuvaus	4
2. Alue, jolla ympäristö säilytetään	5
3. Suojellut rakennukset	6
4. Rakennusten tyypilliset piirteet alueella	8
5. Uudisrakentaminen, korjaukset ja laajentaminen	10
6. Pihat	11
7. HINKU -Kohti hiilineutraalia kuntaa	12
8. Lähteet	13

1. Yleiskuvaus

Alue

Kaava-alue sijaitsee Hangon keskustan länsipuolella, lähellä Gunnarsinrantaa, ja rajautuu etelässä Pohjoiseen Pallbontiehen ja rautatiehen, idässä Aarniometsänkatuun, pohjoisessa Tulliniementiehen ja lännessä Uraniantiehen. Kaupunkikuvallisesti alue edustaa Hangon kaupungille tyypillistä pientaloaluetta kantakaupungissa. Tehokkuudeltaan ja kaupunkikuvaltaan alue muistuttaa enemmän Gunnarsinrannan pientaloaluetta kuin Hangon pohjoisempia pientaloalueita.

Alueen ympäristölle on luonteenomaista puutarhamaisuus ja suurehkot piha-alueet. Alueen maisemaa leimaa vehreys ja runsas kasvillisuus tonteilla. Tiealueita reunustavat tonteilla ja tontin ja tien välissä kasvava puusto ja pensaat.

Alueen rakennettua ympäristöä leimaava piirre on rakennuskannan historiallinen kerroksellisuus niin rakennusten välillä kuin yksittäisissä rakennuksissa. Alueen vanhimmat rakennukset ovat 1900-luvun alusta ja uusimmat 2010-luvulta. Sen lisäksi, että alueella sijaitsee rakennuksia sadan vuoden ajalta, on myös yksittäisissä rakennuksissa eri-ikäisiä kerroksia.

Asemakaava sekä rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitys

Alueen aikaisempi asemakaava on vuodelta 1953. Asemakaavan muutoksen päätavoitteina on ollut ratkaista kortteleiden 811 ja 812 välisen puistoalueen käyttö sekä korttelin 813 ja rautatiealueen välisen alueen käyttö. Samalla on päivitetty vuoden 1953 asemakaava kortteleiden 811-813 osalta.

Asemakaavatyön yhteydessä on laadittu Hangon kaupungin toimeksiannosta rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitys (Tengbom Oy, 2021).

Rakentamistapaohjeen merkitys

Rakentamistapaohjeet täydentävät 18.1.2024 päivättyä asemakaavakarttaa. Ohjeisiin on kerätty alueelle tyypillisiä rakentamisen piirteitä helpottamaan korjausrakentamista sekä annettu esimerkkejä alueelle sopivista uudisrakentamisen ratkaisuista.

2. Alue, jolla ympäristö säilytetään

/s

Alue, jolla ympäristö säilytetään.

Merkintä on liitetty alueen varsinaiseen käyttötarkoituksimerkintään osoittamaan, että tavoitteena on rakennusten ja muun ympäristön säilyttäminen.

Alueella on saman aikakauden pää- ja talousrakennuksien muodostamia alueelle tyypillisiä kokonaisuuksia ja pihapiirejä, joissa sekä pää- että talousrakennus ovat säilyttäneet hyvin alkuperäiset piirteensä. Rakennuksia ja pihapiiriä tulee hoitaa ja käyttää niin, että kokonaisuuden kulttuuri-historiallinen arvo säilyy.

Osa rakennuksista on suojeltu kohdemerkinnöin.

Kuvassa on vihreällä viivalla merkittynä saman aikakauden pää- ja talousrakennuksien muodostamat alueelle tyypilliset säilytettävät kokonaisuudet.

Kuva: Hanko korttelit 812-813 rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitys, Tengbom Oy 2021.

3. Suojellut rakennukset

sr

Suojeltava rakennus.

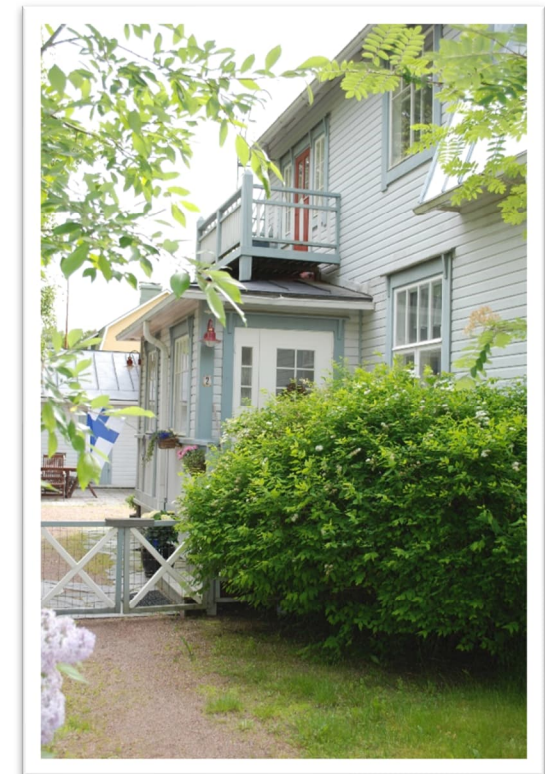
Merkintä osoittaa, ettei rakennusta tai sen osaa saa purkaa eikä sen suojeluarvoja heikentää korjaus- ja muutostöissä.

Asemakaavalla on suojeltu 11 rakennusta, joista kolme on talousrakennuksia. Nämä ovat rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai maisemallisesti arvokkaita rakennuksia, jotka ovat säilyttäneet hyvin alkuperäiset piirteensä.

Suojeltavat rakennukset ovat alueen vanhimmat päärakennukset 1910- ja 1920-luvuilta, jotka ovat parhaiten säilyttäneet aikakaudelleen tyypilliset piirteensä, eikä niihin ole tehty mittavia muutoksia tai laajennuksia. Näiden lisäksi suojeltaviksi on valittu 1930-luvun rakennusmestarifunktionalismia edustava päärakennus sekä 1940-luvun asevelitalo, jotka ovat säilyttäneet varsin hyvin alkuperäiset piirteensä.

Suojeltavat talousrakennukset liittyvät pää- ja talousrakennusten muodostamiin kokonaisuuksiin, joissa saman aikakauden pää- ja talousrakennus muodostavat alueelle historiallisesti tyypillisen pihapiirin, eikä uudempi rakennuskanta tontilla ole hämärtänyt kokonaisuutta.

Länsi-Uudenmaan museo vastaa alueellaan rakennetun kulttuuriympäristön suojeluun ja hoitoon liittyvistä asiantuntija- ja viranomaistehtävistä yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Museovirastosta ja ELY-keskukselta voi hakea avustusta rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden säilyttävään korjaamiseen ja hoitoon.

Museovirastosta ja ELY-keskukselta voi hakea avustusta rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden säilyttävään korjaamiseen ja hoitoon.

Lue lisää: <https://raaseporinmuseo.fi/vastuumuseo/rakennettu-kulttuuriymparisto/>

4. Rakennusten tyypilliset piirteet alueella

Koko ja muoto

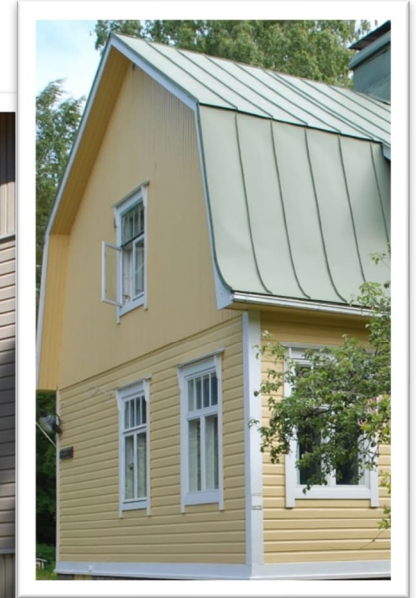
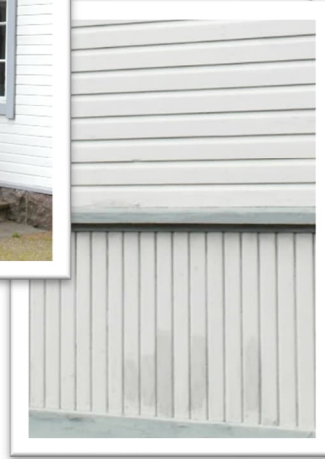
Alueella on 1-, 1,5- ja 2-kerroksisia omakotitaloja. Eri-ikäisestä rakennuskannasta huolimatta alueen rakennuksissa on useita yhdistäviä piirteitä, jotka toistuvat niin vanhemmissa kuin uudemmissa rakennuksissa alueella.

Värit

Alueen vanhempien rakennusten värimaailma koostuu pääasiallisesti vaalean keltaisen, murretun valkoisen ja vaaleanruskean sävyistä. Uudemmissa päärakennuksissa on käytetty myös vaaleanpunaista ja -sinistä. Osassa talousrakennuksia ja uudemmissa päärakennuksissa on käytetty myös punamultaa. Kulma- ja räystäslaudat sekä ikkunoiden ja ovien karmit ja vuorilistat on maalattu joko valkoisiksi tai muuta seinäpintaa tummemmalla saman värin sävyllä.

Laudoitus ja yksityiskohdat

Tyypillisin julkisivumateriaali alueella on puulaudoitus. Alueen rakennuksissa on käytetty niin pysty- kuin vaakalaudoitusta julkisivuissa ja myös yhdistetty vaaka- ja pystylaudoitusta samassa julkisivussa.

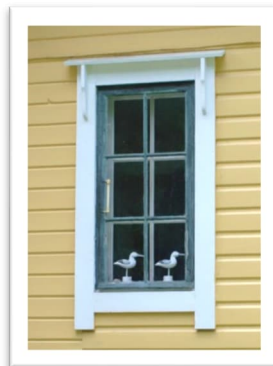
Katto

Alueelle tyypillisiä kattomuotoja ovat harja- ja mansardikatto. Yleisin katemateriaali alueen päärakennuksissa on konesaumattu peltikatto. Lisäksi alueella on muutamia aaltopelti-, huopa- ja tiilikattoja.

Ikkunat

Vanhojen rakennusten ikkunatyylit ovat vaihtelevia ja samassa rakennuksessa saattaa olla erilaisia ikkunatyylejä. 1910- ja 1920-luvun päärakennuksissa tyypillisiä ikkunatyylejä ovat kuusi- tai yhdeksänruutuinen ikkuna tai T-karmi, jonka yläosa on jaettu useampaan pienempään ruutuun. 1930-luvulta eteenpäin valmistuneissa rakennuksissa ikkunatyylit ovat yksinkertaisempia, tyypillinen malli on pystyjaoilla joko kahteen tai kolmeen ruutuun jaettu ikkuna. Ikkunoiden vuorilistat ovat varsin yksinkertaiset myös vanhemmissa rakennuksissa.

5. Uudisrakentaminen, korjaukset ja laajentaminen

Uudisrakennukset tulee sovittaa ympäristöön ja alueella jo olemassa olevaan rakennuskantaan. Täydennysrakentamisessa suositellaan seurattavaksi alueen historialliselle rakennuskannalle tyypillisiä piirteitä.

Väritys

Rakennusten värituksen suositellaan pidettävän vaaleana. Voimakkaita ja räikeitä värejä ei tule käyttää, vaan seurata samaa värimaailmaa kuin tällä hetkellä. Punamulta on myös mahdollinen vaihtoehto uusille rakennuksille. Karmeissa ja listoissa voidaan käyttää julkisivun seinäpintaa tummempaa sävyä tai valkoista.

Laudoitus ja yksityiskohdat

Uusissa rakennuksissa suositellaan käytettäväksi puulaudoitusta julkisivumateriaalina. Laudoituksen suunnan vaihtelulla rakennusten ulkonäköön saa elävyyttä. Ikkunoiden vuorilaudoituksessa voi käyttää yksinkertaista tyyliä tai koristeellisempia laudoituksia.

Katto

Uudisrakennuksissa suositellaan käyttämään alueelle tyypillisiä kattomuotoja, joita ovat harja- ja mansardikatto. Katemateriaaliksi suositellaan saumapeltikatetta, mikä on alueen yleisin katemateriaali. Katon värituksen tulee sopeutua ympäröivien rakennusten katonväriin.

Ikkunat

Uusien rakennusten ikkunoissa voidaan suosia alueelle tyypillisiä ikkunatyylejä. Ikkunoiksi suositellaan T-karmia tai kuusijakoisia ikkunoita. Ikkunat voivat olla koristeellisia. Ikkunan lasin uloimman lasipinnan olisi suositeltua olla ulkoseinäpinnan tasossa.

Rakennuskannan historiallinen kerroksellisuus sekä eri-ikäiset pää- ja talousrakennukset ovat alueelle tyypillinen ominaispiirre sekä säilytettävä arvo alueella. Myös ne rakennukset, joita ei ole merkitty suojeltaviksi yksittäisinä rakennuksina, luovat alueelle tyypillistä tunnelmaa, tuovat alueelle historiallista kerroksellisuutta ja eri-ikäisen rakennuskannan säilymiseen tulee kiinnittää huomiota. Myös historiallista rakennuskantaa korjattaessa tulee pyrkiä säilyttämään sille tyypilliset piirteet ja mahdollisuuksien mukaan palauttamaan rakennusten alkuperäisiä piirteitä muutostöiden yhteydessä.

6. Pihat

Selvitysalueen ympäristölle on luonteenomaista puutarhamaisuus ja suurehkot piha-alueet. Suhteellisen vapaasti sijaitsevat ja poikkeavat pää- ja talousrakennukset luovat yhdessä tonttien runsaan ja monimuotoisen kasvillisuuden kanssa vaihtelevan ja mielenkiintoisen miljöön.

Yleisesti alueella suositellaan vanhojen päärakennusten esiintuomista maisemassa ja katualueilla, sillä ne tuovat alueelle historiallista kerroksellisuutta. Tähän tulisi kiinnittää huomiota kasvillisuuden hoitoa suunniteltaessa. Piha-alueiden kookkaat puut ja alueelle tyypillinen vehreys tulisi pyrkiä säilyttämään. Tonteilla kasvava kookas puusto sekä muu kasvillisuus luovat alueelle tyypillistä puutarhamaista ympäristöä.

Hulevesien vähentämisessä kasvillisuus on avainasemassa. Kasvillisuuden positiiviset vaikutukset perustuvat sen suureen kykyyn pidättää ja hyödyntää vettä sekä näiden vaikutuksena lisääntyvään haihduntaan. Hulevesien viivyttämisellä voidaan estää hulevesiverkoston ylikuormittumista rankkasateiden aikana.

Asemakaavamääräyksiä:

- Piha-alueet saa aidata korkeintaan 1,2 m korkealla lauta-aidalla tai 1,5 m korkealla pensasaidalla.
- Tonteille on varattava autopaikkoja 1 ap/asunto.
- Alueella tulee järjestää hulevesien riittävä viivytys ennen niiden ohjaamista yleiseen hulevesijärjestelmään. Rakennusluvan yhteydessä tulee esittää tonttikohtainen hulevesien hallintasuunnitelma. Tonttikohtaisen hulevesien hallintasuunnitelman hyväksyy kaupungin toimivaltainen viranomais.
- Talousrakennuksiin saa sijoittaa työtiloja, joissa tapahtuva toiminta ei aiheuta ympäristöhäiriöitä.

7. HINKU – kohti hiilineutraalia kuntaa

Hanko on osallistunut vuodesta 2013 Kohti hiilineutraalia kuntaa -hankkeeseen.

Mikä on HINKU?

Kohti hiilineutraalia kuntaa -hankkeessa (HINKU) kunnat, elinkeinoelämä, asukkaat ja asiantuntijat toimivat yhteistyössä. Tavoitteena on:

- vähentää kasvihuonepäästöjä 80 % vuoteen 2030 mennessä.
- vahvistaa kilpailukykyä ja lisätä liiketoimintamahdollisuuksia.
- kehittää alueen cleantech -osaamista ja biotaloutta.
- tiivistää yhteistyötä kuntien ja elinkeinoelämän välillä.
- edistää alueen elinvoimaisuutta.

HINKU -hanketta tukevat asumisratkaisut

- Olemassa olevan rakennuksen käyttö ja perusparantaminen on suositeltavaa, jos rakennus vastaa asuintarpeita.
- Rakennuksiin suositellaan vähintään yksi puulla toimiva varaava tulisija sähkökatkosten ja kriisitilanteiden varalta, jolloin mikään muu lämmitysjärjestelmä ei toimi.
- Alueella tulisi suosia myös muita paikallisia ja rakennuskohtaisia energiaratkaisuja. Näitä ovat mm. ilmalämpöpumppu, poistoilmalämpöpumppu ja pellettilämmitys. Ilmalämpöpumput tulee sijoittaa pihan puolelle tai muuten huomaamattomasti pois katujulkisivusta.
- Aurinkopaneelien käyttöä suositellaan. Kattopelteihin integroidut ohuet paneelit sopivat myös kadun puoleiselle katolle. Näkyvät, erilliset paneelit tulee sijoittaa pihan puolelle.
- Rakennus tulisi suunnitella siten, että tilojen käyttötarkoitusta voidaan myöhemmin muuttaa. On hyvä huomioida suunnittelussa, että liikuntarajoitteinen henkilö voi asua alakerrassa ja että rakennuksesta voi erottaa sivuasunnon.

Uudisrakennuksen tilat olisi hyvä ryhmittää käyttölämpötilojen mukaisesti siten, että ne hyödyn-tävät ja varaavat lämpöä. Suositeltavaa on: eniten lämpöä vaativat tilat rakennuksen keskelle ja talon eteläpuolelle (oleskelu-, keittiö, työ- ja pesutilat), viileämmät tilat pohjois- ja itäpuolille (makuuhuoneet), puolilämpimät ja kylmät tilat (kuistit, viherhuoneet ja varastot) rakennuksen reunoille.

8. Lähteet

Baiardi K., Lonka C. (2021). Hanko korttelit 812-813 rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitys. Tengbom Oy, Helsinki.

Hangon kaupunki, Maankäyttöosasto (2022). Kortteleiden 812-813 asemakaavan muutos, selostus 15.11.2022.

Hiilineutraalisuomi.fi: Hinku-verkosto. Haettu 28.11.2022 osoitteesta <https://www.hiilineutraalisuomi.fi/hinku/>

Raaseporin museo: Rakennettu kulttuuriympäristö. Haettu 18.11.2022 osoitteesta <https://raaseporinmuseo.fi/vastuumuseo/rakennettu-kulttuuriymparisto/>